

סדורא דפת

1. דף עד: "שבק תנא דידן בישול ונקט אופה סידורא דפת נקט" מדוע?¹ המלאכות הם עשיית המשכן. אמנם מכלול עשיית המשכן הוא תיקון סדר המציאות בכללה ותנא נקט דרך סדר המציאות: לחם לאכול, בגד ללבוש ו... ספר לקרוא ומתוך קריאת הספר בניין, הבערה (ציווליציה) הכאת בפטיש והוצאה מרשות לרשות (הוצאת דבר לתכליתו) ברכות נח: ומעשהו הגדולים של חייא ב"מ פ"ה:
2. סידורא דת – נגלה ונסתר.² נגלה - מלמטה למעלה כלומר תהליך יצור המתחיל במהמצאת חומר הגולם, עיבודו והפיכתו לתוצר מוגמר. נסתר - מלמעלה למטה כלומר יציאה מהכח אל הפעל. תהליך התגלות. כגון תהליך המצאה המתחילה בחשיבה, תכנון שלבים של התכנות ועד להתממשות. אמנם חרישה זריעה וכו' נראה יותר כהתחלה של היצור ולא כחשיבה?
3. פרוש אוה"ח ויקרא יב, ג³ חוזר אל בריאת העולם ותחילתו של מלאכת האדם, לאחר החטא. התקללה האדמה והאדם⁴ במלאכות מסיר את הקללה⁵ ומוציא מכח אל הפעל את הלחם. ר' מאיר'ל מפרימישילן פירש את הפסוק, על דרך הרמז: ה' ייתן לכם לחם⁶ - רק אם אתם תחרשו את האדמה...⁷ יש צד בו חרישת האדמה אינה רק מצע לפני התחלה וזריע היא הצבת חומר הגולם וכו' אלא שהכל מתחיל בצורת חיים בראשיתית הגלומה במעשי ה' והולך ומתגלה לפי מעשה האדם. כך שכל שהמלאכה היא קמאית הרי יד האדם היא נסמכת בידי שמים וככל שהולך ומשתכלל פעולת יד האדם גורמת יותר.
4. תחילה וסוף: דמיון בין זורע לאופה - מלאכה עם משך. ממילא יש לעיין האם החיוב על המעשה או על האחריות לתוצאה? ונפ"מ אם נעשה מעשה בלא תוצאה או שנתקבלה התוצאה במוצ"ש. והדברים מפורסמים במח' בין הרש"ש למנ"ח וכבר נתקבלו דברי האחרון נמצא על אף הדמיון הצורני בין המלאכות הם שני צדדים של התהליך. הזרע הוא חי נק' החיות הא-לוהית והמלאכה היא המצאת מצע לנק' החיות להתגלות ואילו אופה שבא בסיום מלאכת הפת הוא כבר גמר מעשה האדם. האש⁸ שניתנה לאדם לשכלל ולתקן את הבריאה.

¹ בסמוך שם "האי מאן דשדא סיכתא לאתונה חייב משום מבשל, פשיטא." מדוע פשוט הרי אינו גידולי קרקע האם אדם שמטמין תיבה בקרקע יתחייב משום זורע מפני שהקרקע מועילה לשומרו או אפילו אם יהיה חומר דומם דאינטרקציה עם הקרקע משבחת אותו האם יתחייב משום זורע? ובהמשך יתראה מכאן עניין התהליך בין זורע לאופה.

² יש מאין. השאלה אם האין הוא אי קיום כמו זרע שהיה ראוי לאכילה ועכשיו הוא אין – נרקב באדמה. הוא שהאין הוא הנק' העליונה בסוד "מאין יבוא עזרי" מקור היש.

³ פרוש אור החיים ויקרא יב, ג

גם באמצעות חטא האדם נזרע זרע בכל ממשלתו, ותוציא הארץ פריה בקליפות רבות, וזה לך האות כי אין אדם יכול ליהנות מהחטה עד עשות בה מלאכות רבות, מלפניה ומלאחריה, במספר עשרה, הלא המה סדורים בפרק כלל גדול אמרו בשבת (עג) עד האופה, כנגד עשרה קללות שנתקללה האדמה כאמור בדבריהם ז"ל בספר הזוהר הקדוש (ח"ג רמג:), ולזה כשיעביר ה' רוח הטומאה מן הארץ דכתיב (זכריה יג ב) ואת רוח וגו' מן הארץ, לרמוז גם בחינת הארץ עצמה ואז תוציא הארץ גלוסקאות (שבת ל:), פירוש אין צורך לאחד מעשר מלאכות אלא הארץ מעצמה תוציא גלוסקאות, לחם שאין צריך מכשירים:

⁴ בסוד: א, אד, אדם, אדמה האדם כממוצע מחבר בין האד העליון לפני האדמה

⁵ קללה לטייה בסוד ל"ט מלאכות מובא כמובא במקור שעור קודם בתיקונים

⁶ כמו "הנני ממטיר לכם לחם מן השמיים" לפי זה המוציא לכם מן הארץ זו הארץ העליונה שמשתקפת בארץ התחתונה (לה' הארץ) יעוין בזה"ק תצווה בעניין לחם הביכורים המוקרב בשבועות

⁷ ובהקשר לפשט הפסוק ה' ילחם לכם ויקרע את הים אם אתם תעשו את העוררות כמו קפיצת נחשון בן עמינדב לים.

⁸ כמו שמלאכה זו יצאה תורה "לא תבערו אש בכל מושבותכם ביום השבת" המציינת את ליבת כוחו העליון של האדם (השמוש באש) כך במלאכת הפת בפרטיות ההעברה באש היא חותם האדם במעשה הלחם.

5. הצעה של עשר המלאכות של סידורא דפת לפי סידורא של עשר⁹ הספירות מלמעלה למטה¹⁰. ובשלב ראשון הסתכלות כללית השעו"ק¹¹. חב"ד הם מלאכות השדה מקום הגידול. זריעה כנ"ל היא **ביטול** הזרע באדמה כמו נ' החכמה עצם נק' ההשגה. קצירה כשמה (בפתח אליהו שלש קווים ... חד קציר עמודה שמאל) היא גבול הצמיחה¹³¹² מעמר הוא הדעת מערם התבואה בתוך השדה. אח"כ ו"ק שהם סביב הבורר עמוד אמצעי¹⁴ מצד ימין מלאכות דש – גלוי הדבר ומשמאל הגבול והבורר¹⁵ וכן בנצח – הוד – טוחן שלב עיבוד ומרק הוא הבורר שלו. לש – הוספת הנוזל לגבוש ואיחוד וההעברה באש הוא צרוף והוצאת התכלית.
6. וחורש? הוא סוד הכתר 'דלא אתיידע' ולכן הוא נעלם מהיות ראשון לסדר אלא בסוד גילוי לאחר הזורע. אריך אנפין שהוא בנסתר לאורך כל המלאכות ומתגלה אחר זורע למרות שהיה מתבקש שהחורש הוא רק הכנה קרקע לזריעה ואחרי שיש זריעה כל דבר המטפל בזרע הוא הצמחה ותולדת זורע (כמו שזומר הוא מעשה קצירה אבל תכלית הצמחה) אלא שמלאכת החרישה היא ריפוי הקרקע (גדוש ורפה) אינה רק הכנה לזריעה וכפי שנלמד אוה"ק של המלאכות של סדורא דפת הם שנתקלה האדם והמלאכה הקדומה היא היות האדם מסיר את קללת האדמה וחורש בה. מרפה את הפני האדמה ומברך אותה במסוגלות הפריין¹⁶. ולכן עצמאות הקרקע המתגלה בחרישה שניה¹⁷ מורה על הקדימות של מלאכת חורש בתור מלאכה עילאית¹⁸ כמו כתר שהוא לא נודע כך קרקע אינה החומר¹⁹ אלא צורת הלחם במוצאו
7. באופן הלימודי: איחור החורש במשנה קמ"ל חרישה שניה שחייב משום חורש. ובאמת יל"ע שהרי זומר שהוא בדמיון מעשה לקוצר חייב משום זורע כי אזלינן בתר התכלית להצמיח. ומ"ש חרישה שניה אחר שיש זרע גם היא הצמחה? יעוין במקורות קושיית מנ"ח מהגמ' בפסחים וגמ' במכות. משמע שחייב על החרישה מדין זורע ובמנ"ח כתב לחייב שתיים משום זורע ומשום חורש. (ומפשט גמ' הנלע"ד שזה הקמ"ל שחייב רק משום חורש)

⁹ במהשך מלאכת החורש לא נספרת בסוד הכתר דלא איתידע
¹⁰

זורע – חכמה (קו אריך)

קוצר – בינה (חד קציר)

מעמר (איסוף)

דש (גילוי כמו חולב)

זורה הפרדה (ע"י רוח)

בורר (ו"ק)

טוחן (נצח פנמיות בטוחן)

מרקד הפרדה (בכלי)

לש (מים, גיבוש)

אופה (צרוף ע"י האש)

¹¹ בשעור קודם נלמד הסתכלות על המלאכות בג' תצורות: נקודות, קו, פרצוף (שעור קומה צלם אדם)

¹² קצירה מציחה תידון בסוגיית זומר וצריך לעצים

¹³ ומתוך הצבת הגבול והקציר מגיא המלאות בסוד 'ברינה יקצורו' בחי' אם הבנים שמחה.

¹⁴ גם בסוגיות הנלמדות הוא בריח תיכון

¹⁵ כמוץ אשר תדפנו הרוח

¹⁶ נעוץ סופו בתחילתו מרפוי עד הפרי

¹⁷ ובפרט בא"י שקשה היא יש לבארו

¹⁸ שעורה בכל שהוא הגם שיכל להיות חרישה בכדי להעמיד חיטים כשעור כגורגרת. ובזורע נחלקו. (ויש גדר ממוצע כמתבקש)

¹⁹ כמו בניסוי המפורסם שגילה את תהליך הפוטו סינטזה שהצמח ניזון מהמים והפחמן דו חמצני, ובכן מה תפקיד האדמה? זהו הנעלם כשלעצמו מקור החיות. (המוציא לחם מן הארץ)

וברמב"ם שהקדים חרישה לזריעה שוב במנ"ח לומד משם שפסק כר' יוסף בגמ' מו"ק שמנכש ומשקה חייב משום זורע וצ"ע שהרי ברמב"ם מפורש שמנכש חייב משום חורש²⁰ נראה שגם ר' יוסף שמחייב מנכש משום זורע מודה שחרישה שניה מחייב משום חורש. וכדאמרן שהחרישה היא ריפוי קרקע והיא תיקון הקרקע²¹ (מהקללה) ואילו היינו רואים את הסידורא דפת כההליך יצור אזי החרישה היא רק הכשר הקרקע לזריעה אבל בהסתכלות של תהליך ההתגלות הקרקע היא סוד ה'אין' שכל היש בה ממנו ואינו אמצעי בעלמא אלא 'ארץ חפץ' עליונה שמעשה החרישה אינה כגורם בתהליך אלא כמכונן אותו²² לפיכך כל מעשה חרישה אינו הצמחה אלא נוגע בעיקר בקרקע שהיא ה'אין' סוד הכתר הלא נודע שלסיבתו לא נכתב חורש באתגליא.²³

²⁰ ובזה יל"ע כיצב נפסק במשקה כר' יוסף שחייב משום זורע ומנכש כרה שחייב משום חורש. אם כי ההבדל מובן שבניהם.

²¹ ובפרט ארץ ישראל שקשה היא ונראה מלבד פשט גמ' בא לתאר את פעולת החרישה בא"י שם מקום הקלקול ושם ג"ע תחתון מקום הברכה ממלאכת האדם שמביאים ממנה העומר ושתי הלחם

²² הוצאת הלחם מן הארץ. בחי' 'אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי' הרים אלו ההורים שבאים מן האין עזרי הוא הזרע

²³ יעויין בגמ' מכות שם "א"ל אי לאו דדלאי לך חספא מי משכחת מרגניתא תותה אמר ליה ריש לקיש לר' יוחנן אי לאו דקילסך גברא רבה הוה אמינא מתניתין מני רבי עקיבא היא דאמר המקיים כלאים לוקה" והגדרת חורש בצורה של איתכסיא דומה להגדרת ר"ע של 'מקיים' שהקרקע היא דבר קיומי יותר מאשר פונצקיונאלי.